

КОВАЛЬЧУК І. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових та правоохоронних органів,
кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПРОКУРАТУРИ

Відповідно до статті 7 Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року (далі — Закон) однією зі складових системи прокуратури України становить Спеціалізована антикорупційна прокуратура, яка утворюється на правах самостійного структурного підрозділу у Генеральній прокуратурі України. Законом закріплено вичерпний перелік функцій Спеціалізованої антикорупційної прокуратури: здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування Національним антикорупційним бюро України; підтримання державного обвинувачення у відповідних провадженнях; представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках передбачених цим Законом і пов'язаних із корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушеннями.

До загальної структури Спеціалізованої антикорупційної прокуратури входять центральний апарат і територіальні філії, які розташовані в тих самих містах, в яких розташовані територіальні управління Національного антикорупційного бюро України. На відміну від системи територіальних прокуратур, яка відображає поділ території України на регіони та інші адміністративно-територіальні одиниці, які можуть складатись з міст і районів, або груп районів, структура Спеціалізованої антикорупційної прокуратури визначається місцем розташування територіальних управлінь Національного антикорупційного бюро України (далі — НАБУ).

Отже, можна зробити висновок, що центральний апарат і територіальні філії, які утворюють систему Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (далі — антикорупційна прокуратура) являють собою підсистему органів прокуратури України з визначенням відповідних функцій яку очолює керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, який безпосередньо підпорядковується Генеральному прокурору України. Все це свідчить про намагання законодавця акцентувати увагу на організаційній та функціональній автономності антикорупційної прокуратури.

Також, автономність Спеціалізованої антикорупційної прокуратури забезпечується особливостями її організації та діяльності до яких можна віднести: особливою процедурою формування кадрового складу, а саме через відкритий конкурсний відбір кандидатів на адміністративні

посади (ч. 1, 2 ст. 8—1 Закону); власна структура, до якої входять центральний апарат і територіальні філії, які розташовуються в тих місцях, в яких розташовані територіальні управління Національного антикорупційного бюро України (ч. 4 ст. 8—1 Закону); окреме місцезнаходження — в службових приміщеннях Національного антикорупційного бюро України або в службових приміщеннях Генеральної прокуратури України (регіональної чи місцевої прокуратури), які розташовані окремо від інших службових приміщень Генеральної прокуратури України (регіональної чи місцевої прокуратури) (ч. 3 ст. 8—1 Закону). Також, автономність антикорупційної прокуратури проявляється в обмеженні впливу на працівників антикорупційної прокуратури з боку керівництва Генеральної прокуратури — Генеральний прокурор України, його перший заступник та заступники не мають права давати вказівки прокурорам антикорупційної прокуратури та здійснювати інші дії, які прямо стосуються реалізації прокурорами цієї прокуратури їхніх повноважень (ч. 5 ст. 8—1 Закону).

Однак, аналізуючи окремі положення Закону України «Про прокуратуру» можна зробити висновок, що автономність антикорупційної прокуратури в деяких випадках зникає. Так, в ч. 3 ст. 7 Закону зазначено, що утворення Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, визначення її структури і штату здійснюється Генеральним прокурором України за погодженням з Директором Національного антикорупційного Бюро. Стає логічне запитання навіщо Генеральному прокурору України, який очолює єдину систему прокуратури України погоджувати свої рішення щодо питань утворення та діяльності структурного підрозділу прокуратури України з керівником іншого відомства. Виходячи з даної норми Закону постає логічне запитання чому тоді Генеральний прокурор України не погоджує утворення, визначення структури та штатної чисельності управлінь НАБУ. Чому рішення Директора Національного антикорупційного бюро щодо визначення структури, штатної чисельності управлінь Національного антикорупційного бюро відповідно до ч. 3 ст. 5 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» приймається ним самостійно, а не потребує погодження. Хоча сама процедура призначення Директора Національного антикорупційного бюро викликає певних зауважень. Так, в ч. 2 ст. 1 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» зазначено, що НАБУ утворюється Президентом України відповідно до цього та інших законів України, а згідно ч. 1 ст. 6 вказаного Закону Директор НАБУ призначається на посаду за згодою Верховної Ради України та звільняється з посади Президентом України в порядку, визначеному цим Законом. Однак, зазначені положення Закону не відповідають Конституції України, оскільки в статті, 85, 106 Конституції України передбачається вичерпний перелік органів та посадових осіб, призначати яких або згоду на призначення яких може здійснювати Президент

України або Верховної Рада України. А тому закріплений в Законі порядок формування НАБУ не відповідає конституційним вимогам і може бути встановлений тільки після внесення відповідних змін до Конституції України.

З огляду на викладене, такий законодавчий порядок утворення, визначення структури та штату антикорупційної прокуратури призведе до втрачання незалежності формування та діяльності органів прокуратури України як єдиної незалежної системи. Тому доцільно позбавити Директора НАБУ повноваження передбаченого ч. 3 ст. 7 Закону України «Про прокуратуру» погоджувати рішення Генерального прокурора України щодо утворення Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, визначення її структури і штату.

ІСКЕНДЕРОВ Е. Ф. ОГЛИ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових та правоохоронних органів,
кандидат юридичних наук

МІСЦЕ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ В ПРАВООХОРОННІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Суттєві перетворення в соціально-політичному, економічному й духовному житті України супроводжуються кардинальним перетворенням національного законодавства, реформуванням правових систем і державно-правових інститутів влади, у тому числі системи органів досудового розслідування, правове положення яких зазнає істотних змін. Проведення судово-правової реформи в Україні тісно пов'язане з визначенням ролі, місця, статусу, функцій і повноважень цих органів в державному правоохоронному механізмі.

Протягом останніх декількох років, що минули в моменту прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України, йде реформування системи досудового розслідування. Цей процес супроводжується прийняттям нових законодавчих положень та створенням відповідно нових державних органів, уповноважених здійснювати досудове розслідування.

Принципово новим органом стало Державне бюро розслідувань (далі — ДБР), закон про яке був прийнятий 12 листопада 2015 року. Вказаний Закон України визначає Державне бюро розслідувань як центральний орган виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції (стаття 1).